

8. Zaveza se naprosi, da posreduje, da se nemščina v višje organiziranih šolah kot neobvezni predmet odpravi. V novi svobodni državi naj bo konec našega hlapčevanja. Starši, ki žele, da se njihovi otroci uče nemščine, naj te ure počese plačajo.

9. Zaveza naj posreduje na višjem šolskem svetu za odpravo, da ne bodo delili krajni šolski sveti voditeljem treh dnevnih dopustov, ampak višja šolska oblast.

10. Zaveza naj dela na to, da bodo učitelji tudi kakor državni uradniki.

11. Zaveza naj porabi svojo avtoriteto, da se učiteljstvu ali vsaj učiteljem vojakom — vstejejo vojna leta dvojno.

12. Društvo protestira proti zasedanju našega ozemlja ter zoper razkosanje našega naroda in naše domovine, ker je tako postopanje proti načelom svobode, samoodločbe in demokratizma.

Izvrše se še volitve delegatov za Zavezo in stari odbor se izvoli z vzklikom.

Bil je lep dan, zato prekretek. Obilna udeležba, pristop novih članov, jasni obrzi in živahnost so znaki novih časov. Bojevniki naših vrst so dobili najlepše zadoščenje. Pomladili so se, domače in tujerodne tiranc njihove pa je odnesel veter. Sešli se bomo sedaj večkrat. Na prihodnjem zborovanju nam povedo tovariši vojaki kaj iz svojih doživljanj. Kraj in čas zborovanja se naznani v »Tovarišu«. Na zdar!

+ Učiteljsko društvo novomeškega okraja je zborovalo dne 21. junija v Toplicah. Vrlo razveseljivo dejstvo je, da stanovska zavednost ni privedla samo dokaj lepega števila bližnjih tovarišev in tovarišic, temveč je prignala celo one s periferije, ki se niso plašili muk, ki so vsekakor združene s potovanjem iz neprometnih krajev.

1. Po presrčnem pozdravu velezaslužnega predsednika tov. Matka, ki je še s posebnim zadovoljstvom pozdravil navzoče tovariše in tovarišice Slomškove Zveze, poudarjajoč Ganglove besede, da se imamo v stanovskih zadevah združiti vsi brez ozira na politiška ali druga individualna naziranja posameznika, je prešlo zborovanje na druge točke dnevnega reda.

2. Tovariš Marok nam je v svojem dobro zasnovanem referatu podal nekaj smernic o zgodovinskem pouku, ki smo jih z zadovoljstvom in splošno pohvalo sprejeli.

3. a) Sklene se urgirati na višji š. svet zaradi srbo-hrvatskega tečaja, ki se ima vršiti v prvih dneh počitnic in ki ga vodi g. Wester, ravnatelj novomeške gimnazije.

b) odpošlje se protest zaradi »slabih prometnih razmer« odpovedane okr. učit. konference. Zborovalci smo na stališču, da omenjenih konferenc neizogibno potrebujemo — še posebno, ako vpoštevamo, da so v vojnih letih okr. učit. konference izostale, kar smo pač preboleli, ali za letos in bodoče se pa nikakor ne moremo sprijazniti z dejstvom, da nam višji š. svet odpove okr. učit. konferenco. K besedi se oglasi okr. šolski nadzornik Grad, češ, da višji šolski svet ne bo zbog našega protesta predručajil svojega mnenja t. j. odredbe. Ker smo pa vsi na stališču, da okr. učit. konference potrebujemo, jo zahtevamo in jo tudi skličemo po predlogu predsednika Matka na dan 16. julija v Novem mestu. Povrnitev polnih stroškov za okr. učit. konferenco, ki nam pripadajo, poklanjamo v dobrobit oslepelim vojakom.

c) Tovariš Štular predlaga odločno zahtevo po novih šolskih knjigah, ker se je baje bati, da zaradi starih zalog lahko shajamo z ono staro šaro še kakih par let, kar pomeni šoli velikansko cokoljo.

Anketa za sestavo novih šolskih knjig, ki se je menda že sestala, naj izvoli upoštevati naše zahteve.

d) Spričo občutnega pomanjkanja vseh šolskih potrebščin, osobito zvezkov, naj vlada pravočasno poskrbi, da se ti nedostatki odpravijo, sicer učiteljstvo odklanja vsako odgovornost glede uspehov pouka.

4. Med slučajnosti se vplete želja, odnosno zahteve, da se razpiše volitev v okr. šolski svet, kakor se je to na bivšem Štajerskem že zgodilo, ker je funkcijska doba eo ipso že potekla.

Tovariš predsednik se zahvali za obilno udeležbo in pozornost ter zaključil zborovanje z »Na svidenje 16. julija v Novem mestu!«

+ Učiteljsko društvo za Sv. Lenart v Slov. Goricah je imelo svoje zborovanje dne 26. rožnika t. l., na katerem se je izvolil po uradnem poklicu predsednika Klemenčiča in njega namestnika Froma zopet nov odbor: predsednik P. Kranjc, nam. Mat. Perger, tajnica K. Schweigerjeva in blagajnik dosedanj odbornik Rado Kovačič.

Novo izvoljeni preds. Kranjc se protivi prevzeti društveno vodstvo zaradi obilnih poslov, naposled se vda soglasni zahtevi, kateri pa tudi od dostavi svojo zahtevo in pogoj, če se takoj poravnava vsa tekoča in zaostala društvenina, čemer so se vsi navzoči odzvali. Blagajniku se naroči, da pobere tudi od ostalih društvenino. Kdor ne izpolni svoje dolžnosti v določenem roku, naj se poroča predsedniku.

Došli dopisi so se rešili. Za delegate Zaveze sta bila izvoljena tov. M. Perger in Lj. Lorber, namest. M. Urh. Delegata imata predlagati pri deleg. zborovanju, da bi supletni plačevali le polovico članarine, t. j. 24 K, da bi se jih ne sililo naročiti »Popotnika« in »Učit. Tovariša«; to se je bilo sklenilo po nasvetu blagajnika tov. Rada Kovačiča. Prečita se poročilo tov. Guste Janežičeve o deleg. zborovanju Zveze v Celju dne 16. aprila t. l.

Soglasno je bila sprejeta prošnja tov. T. Stefanciose iz Rogatca, da pošlje društvo Zavezi sledečo resolucijo:

Marsikateri ni mogel po preteku dveh let po maturi iz raznih, neprostovoljnih zaprek napraviti usposobljenostnega izpita. Zveza in Zaveza se naprosita za posredovanje na merodajnem mestu, da se temu učiteljstvu šteje:

1. Vsa službena doba v pokojnino.
2. Doba, ki so jo preživeli na fronti, oziroma pri vojaki, dvakratno, kakor se je govorilo in obljubljalo vso vojno, ali pa vsaj v razmerju 1:1½ (za 4 leta se šteje 6 let.)

3. Da se mu štejejo def. leta od tistega roka, ko bi naredil prov. učitelj usposobljenostni izpit, ako bi bile normalne razmere.

Tov. Jos. Mavrič predlaga, da naj društvo posreduje, da preskrbi okrajni šolski svet za vse šole državne zastave. Sprejeto!

Predavanje predsedn. tov. F. Kranjca o voj. spominih na Italijanskem kot kad. asp., potem kot praporščak in poročnik v Kotorski boki in Albaniji. Je bilo vrlo zanimivo, kar se bo še nadaljevalo na prihodnjem zborovanju meseca avgusta pri Sv. Trojici v Slov. Goricah.

Naposled se je vršila prisega navzočega učiteljstva naši srčno ljubljeni državi po okraj. šol. nadzorniku Ivanu Koropcu.

+ Učiteljsko društvo za laški okraj je zborovalo v sredo, dne 2. julija t. l., v ljudski šoli pri Sv. Jederti nad Laškim. Dasi zaradi skrajno slabe poti in deževja ni bilo pričakovati posebne udeležbe, vendar se je ob prihodu na zborovališče moralo zaiskriti oko veselja vsakomur, ker naštel je lahko 62 zavednih članov in članic iz prav vseh šol našega okraja. Pa kdo bi tudi ostal doma! Vsaj je bil vendar naznanjen prihod našega, res našega nadzornika L. Černeja, ki smo mu položili v roke slovesno službeno zaprisego, da hočemo tudi nadalje biti vredni sinovi i vredne hčerke majke Jugoslavije ter ji posvetiti z radostnim srcem vse svoje duševne in telesne sile!

Radost in ponos sta nam polnili dušo, ko smo poslušali duha ljubezni prožete besede g. nadzornika do našega stanu, naše organizacije, naše mile Jugoslavije.

Bil je slovesen in ganljiv trenutek za marsikatero, ko so se dvignili kakor na znamenje trije prsti v zrak in zadonela je glasna, pa odločna beseda prisige. Z obraza pa si lahko čital: »Tukaj ne govori jezik, tukaj je duša, ona prožeta duša jugoslovanskega učitelja do svojega naroda!«

Prisostvovali smo pouku o tesnopisju tov. Pukmeistra v višji skupini. Priznati mu mora vsakdo železno pridnost in veselje do tega predmeta. Ker nam je pa predavatelj naznanil, da sestavlja tudi tozadevno »Začetnico«, smo uverjeni, da bo z njo napravil veliko uslugo meščanskim in trgovskim šolam ter drugim sličnim institucijam.

Večji del zborovanja pa je bil posvečen izvajanjem tov. predsednika, ki se je ravno prejšnji dan povrnil iz Beograda, kjer je bil kot odposlanec s tov. Ganglom in Jelencem.

Vest, da se je srečno porodila UJU, da je šola podržavljena, da so učitelji državni uradniki, končna povoljna ureditev naših prejemkov, 32letna službena doba, odprava tajne kvalifikacije — vse to so bile novice, vredne našega veselja ter burne pohvale, ki jo je žel tov. predsednik ob sklepu svojega podavanja. Tudi časten sprejem deputacije od bratskih hrvatskih in srbskih učiteljev, nadalje od g. ministrov Kramarja in Davidoviča je napravil na poslušalce najboljši vtisk, kakor tudi vest, da se bo pri učitelju upoštevalo razen uspehov v šoli tudi izvunšolsko delovanje na prosvetnem in gospodarskem polju v prid naše Jugoslavije.

Vsa ta dejstva so pomogla, da smo pozabili na še vedno padajoč dež, slabo in na večinoma dolgo pot. Ko so se še določili delegati za Zavezino zborovanje v osehah tov. Franja Zupančiča, Joška Velkavrha in namestnic tov. Milke Umbergerjeve in Ide Mazijeve, smo se razšli zopet ojačeni in pogumnejši kot kdaj prej na delo za narodov blagor.

+ Učiteljsko društvo za ormoški okraj je zborovalo dne 5. junija t. l. v Ormožu. Ta dan je učiteljstvo storilo službeno zaprisego v roke okrajnega šolskega nadzornika Pavla Flereta, kateri je pojasnil slavnostni akt prisige, ki velja našemu novemu kralju in naši novi državi. Po končani prisegi so navzoči zapeli narodno himno Lepo našo domovino. Zaradi tega je imelo zborovanje slovesen značaj in je bila udeležba — izvzemši dveh odsotnih tovarišic — polnoštevilna. Na novo so pristopile tovarišice: Slavica Vojnilovičeva in Zofija Okornova iz Središča, Jospina Sitarjeva iz Velike Nedelje in Ivanka Jagodičeva iz Tomaža.

Društveni predsednik tovariš Josip Rajšp pozdravlja z veseljem mnogostevilne zborovalce, predstavi novovstopivše člane, ter predavatelja tovariša Flereta in gosta tovarišico Svetlino iz Bolfenka.

O velikonočnem delegacijskem zborovanju Zveze slovenskih učiteljev in učiteljic na nekdanjem Štajerskem je poročal tovariš Rosina, o obravnavi zamud pa podaval zastopnik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu tovariš Rajšp. Okrajni nadzornik tovariš Flere pa nam je z znano jasnostjo predaval o preustrojitvi šolstva, o dosedanjih uspehih na tem polju in o vprašanjih, ki se pridejo v razpravo. Podal nam je tudi na tozadevno prošnjo tovariša Kosija v kratkih potezah smernice za pouk v posrednih predmetih.

Predlagali in sprejeli so se različni predlogi, kakor zastran učiteljskih stanovanj, katerih vrednost se baje hoče odtegniti od aktivitetnih doklad, in v zadevi draginjskih doklad, za katere so učitelji-vdovci tako krivično prikrajšani, ter zaradi neplačanih računov učiteljev-komisarjev. Za prihodnje zborovanje se določi 7. avgust pri Jeruzalemu.

Po zborovanju se je vršil skupen obed v gostilnici »Pri zlatem jelenu.«

Kronika.

Petindvajsetletnica učiteljevanja. Te dni je prexeklo 25 let, kar so se maturanti iz leta 1894. razšli. Tovariši iz tega leta, kako mislite! Bi li ne bilo prav, da se snidemo v teh počitnicah, kar nas je prikorakalo čez Golgato do te učiteljske postaje gotovega dne v Ljubljani? Sporoči mi vsak udeležnik po dopisnici svoje misli! Sestanek bi bil gotovo na mestu, naj se nekateri nismo videli od razstanka, v svobodni naši državi pa povečini še ne. Iskren pozdrav vsem! A. Rape.

= Solstvo na prvem mestu. Iz Beograda poročajo z dne 6. t. m.: V naši državi je treba postaviti 8000 novih šol in namestiti 10.000 učiteljev. Vlada je odobrila kredit 10.000.000 dinarjev v ta namen. Rešitev te predloge ima prednost pred vsemi drugimi.

= Domovi za deco. Narodno predstavnštvo v Beogradu bo v kratkem sklepalo o zakonu za pozidavo domov za deco.

= Dijaki na potovanju. Dne 19. t. m. dospje v Ljubljano klub beograjskih maturantov. Izletniki si ogledajo mesto in okolico ter prirede koncert. Posetiti nameravajo tudi Bled, Kranj, Kamnik in Vrhniko. Dne 24. t. m. se od nas poslovje in odidejo v Karlovac. — Ministrstvo prosvete je odredilo, naj se vsako leto ob velikih počitnicah vrše velika potovanja dijakov širom naše države. Naši dijaki spoznajo na ta način krasote in zanimivosti svoje lepe in velike domovine.

= Sola in politika. Preteklo nedeljo se je vršil v Ljubljanskem Narodnem domu zbor zaupnikov JDS. Sprejetih je bilo več resolucij. Omenjamo one, ki se tičejo šolstva. Resolucija glede vseučilišča z veseljem ugotavlja, da smo po 70 letnem boju končno dospeli do ustanovitve vseučilišča v Ljubljani. »Ob tej priliki se zahvaljujemo beograjski vladi za njeno razumevanje naših težej. Zlasti smo ji hvaležni zato, da se že letošnjo jesen otvori na ljubljanskem vseučilišču 4 posvetne fakultete. — Resolucija glede učiteljskega zahteva od poverjeništvu za uk in bogočastje, naj skrbi zato, da bomo imeli dovolj in dobrega učiteljskega naraščaja. Učiteljska, ki morajo biti vsa državna, naj se takoj reformirajo. Na njih naj se nastavljajo najboljše učne osebe. — Resolucija glede vzgoje mladine zahteva od poverjeništvu za uk in bogočastje, naj ukrene vse potrebno, da se bo odgajala mladina v jugoslovanskem državnem duhu. Izdajo naj se tozadevna navodila in potrebni spisi, a izvrševanje tega vpra-

šanja tičočih se ukazov naj se strogo nadzoruje. — Resolucija glede krajnih šol. svetov zahteva od viade, da razpusti vse one krajne šolske svete, ki delajo proti naredbi deželne vlade, po kateri morajo biti šolski prostori v času, ko ni pouka, na razpolago tudi JDS za prirejanje shodov in Sokolom za telovadbo. — Resolucija glede strokovnih in obrtnih šol zahteva, da se ustanovi čimveč takih šol, ki naj pomagajo razvijati pri nas udomačene obrti ter dvigati domačo industrijo. Pri tem je treba gledati, da se šole razdele enakomerno po vsem slovenskem ozemlju, zlasti naj se upošteva Maribor, kjer se naj poleg drugih ustanovi slovenska trgovska akademija.

= Prva hrvatska knjigarna v Subotici. Knjigotržec Josip Katma je otvoril v Subotici prvo hrvatsko knjigarno in papirnico. Tamkajšnji Hrvati se jako okoriščajo ob novem domačem zavodu.

= Češka vlada. V novi češki vladi je naučni minister češki socialni demokrat Karel Habrman, ki je zavzemal isto mesto v Kramarjevem ministrstvu.

= Nemški dijaki proti latinici. Dunajski visokošolci so sklenili zahtevati od akademskega senata, naj ne bodo doktorske diplome več izvršene v latinici, ampak z gotiškimi črkami.

Polemika.

Omožene učiteljice.

»Domoljub« odreka nam omoženim učiteljicam možnost posvetiti se tako svojemu poklicu kakor neomožene gospodične.

Ce res že moremo služiti v dveh poklicih; pa eno je, da tudi učiteljevanje smatramo bolj kot opravilo srca, kakor pa borbo za ljubim kruhom.

Povem naj samo en slučaj iz svojega mnogoletnega učiteljevanja.

Prišel je v sredi šol. leta v drugo šol. leto majhen, prijazen deček. Bil je nezakonski otrok, potiskan od hiše do hiše. Mati je bila v svetu kot natakara, oče, oblagodarjen s številnim legitimnim zarodom, ga je dal k svojim staršem, da si zmanjša stroške.

Smilila se mi je utoga sirota in hotela sem, da bi mu bila vsaj šola prijeten dom, če ga drugače nima. Otroku mi je vračal ljubezen s pridnostjo.

Sedim nekoč med odmorom na katedru. Pa pride deček k meni, me objame in reče: »Vi ste moja mama!« Ne morem popisati, kako me je veselilo to priznanje. Bolj vesela sem ga bila kot bi bila, če bi dobila deset pohvalnih dekretov.

Ali pa bi mogla dečku zbuditi toliko ljubezni, ako bi bila nečmožena učiteljica, ki ji je tuja mala otroška duša!?

Iz Jugoslavije.

— V proslavo kraljevega imendana se vrši — kakor nam uradno poročajo — po odredbi vrhovne komande v Beogradu dne 12. t. m. cvetični dan v korist našim invalidom, in sicer to pot hkrati po vsej državi. — Pozivjamo učiteljstvo, naj kot vedno tudi pri tej človekoljubni prireditvi požrtvovalno sodeluje.

— Odbor Sns žená za siročad v Ljubljani je nabral od meseca avgusta 1918 do meseca marca t. l. 253.573 K 82 vin. Iz tega zneska so prejeli podpore: dijaški kuhinji »Domovina« in »Ljudska kuhinja« v Ljubljani, dijaške kuhinje v Mariboru, Celju, Kranju in Novem mestu ter stradajoča deca v Trbovljah, Hrastniku, Zagorju ob Savi, na Jesenicah-Savi in v Trzicu, dalje društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb v skupnem znesku 64.000 K. Za nakup oblike, perila in obutve siromašni deci je odbor izdal 73.617 K 23 vin. Stroški za preskrbo in spremstvo stradajočih otrok, ki jim je odbor poslal na Hrvatsko, znašajo skupno 4692 K. V Srbijo je poslal odbor 1782 parov ženskih črevljev, 593 parov dekulskih črevljev in 51 zabojev oblike, perila in drugih predmetov v skupni vrednosti 126.370 K. V Sabec in Valjevo je odbor poslal po 3 zaboje raznega blaga v skupni vrednosti 35.000 K.

— Dr. Henrik Tuma — umrl. V noči od sobote na nedeljo je umrl, zadet od kapi, vodja slovenskih socialistov dr. Henrik Tuma v Trstu. Ves socialističen Trst žaluje za njim. Dr. Tuma je bil, pre den je pričel s pravnimi študijami, učitelj v Postojni. Za našo organizacijo se je vedno zanimal. Blag mu spomin!

— Poročil se je vladni oficial Zvonimir Gregorič v Ljubljani z učiteljico Angelo Mandljevo. Cestitamo!

— Na naslov deželne vlade! Po »Novi Dobi« je celjski okrajni šolski svet mrtvouden, ker dež. vlada ni potrdila novo predlaganih članov okr. šol. sveta! Že od novega leta ni imel seje, in zaradi malomarnosti vlade, ki so ji morda strankarske stvari važnejše od šolskih, seje